

Global Sex – hvad sexarbejdere ved om kærlighed og kapitalisme

CONNIE CARØE CHRISTIANSEN

Seniorrådgiver, Ph.D.
KVINFO – Center for køn og ligestilling

IN
REVIEW

*Global Sex – hvad sexarbejdere
ved om kærlighed og kapitalisme*

Sine Plambech

Hanz Reitzels Forlag, 2023, 250 sider, 315,00 kr

REVIEW

Plambech fortjener stor anerkendelse for sin fordomsnedbrydende forskning og sit krævende feltarbejde igennem en årrække blandt kvindelige sexarbejdere i bl.a. Thailand, Nigeria og Danmark. Hun har udført et omfattende formidlingsarbejde af, hvad sådan et liv byder på. Mange læsere vil måske genkende nogle af bogens kvinder fra to dokumentarer, 'Fra Thailand til Thy' og 'Fra Thy til Thailand'. Her mødte seerne kvinder, der kom til Danmark gennem ægteskab. Nogle af dem solgte eller havde solgt 'global sex', altså migreret for at tjene penge på at sælge sex. Der er ingen tvivl om, at de fleste af os véd for lidt om de risici, savn og sorger, kvinderne gennemgår i denne form for liv og om den fattigdom, som er dets udgangspunkt, såvel som kvinders styrke og handleevne.

Plambech lader i *Global sex* læserne komme tæt på fire kvinder, så de får mulighed for at forstå de valg og de risici, som kvinder, der migrerer for at sælge sex, løber. Således forlader Becky sit hjem i Benin City, Nigeria, for at krydse den nordafrikanske ørken og for tredje gang forsøge at komme over havet, selvom hun véd, at hun med stor sandsynlighed kan komme til at betale for rejsen mod Europa og en bedre tilværelse med sit liv. En anden af de fire kvinder, Sommai, kommer til Danmark fra Thailand og lever i stedet i mange år i en forholdsvis tryk tilværelse frem mod børnebørn og alderdom sammen med sin danske mand. Imens drømmer hun om at vende tilbage til Thailand, og holder sig bl.a. beskæftiget i Danmark med at hjælpe andre kvinder fra Thailand til at migrere, til at tjene penge og dermed forsørge de børn og andre familiemedlemmer, der stadig bor i hjemlandet.

Bogen er skrevet som en åben fremlæggelse af dét, som jeg vil kalde forfatterens professionelle venskaber med to sexarbejdere fra Thailand og to sexarbejdere fra Nigeria. Jeg kalder det sådan, fordi der ikke noget sted i bogen lægges skjul på at relationen til kvinderne tjener forfatterens forskning. Til gengæld står der ikke mange ord om venskab, men der er en form for venskab mellem dem, bl.a. fordi deres kommunikation afslører gensidig omsorg. Igennem denne form for venskab afdækker Plambech de processer,

der fører kvinderne frem til at migrere bl.a. til Dubai, Italien og Danmark, med henblik på at tjene penge på at sælge sex eller om muligt på andre måder. Det har stor værdi, at der er tale om kontakter, der forløber over en årrække. Dermed afslører fortællingerne også udviklingen af forholdet til hjemlandet og familiemedlemmer derhjemme, såvel som de skift, nogle af dem går igennem, fx fra at være fuldtidsdatter, til at være på en risikabel rejse mod en usikker fremtid, til at være migrantarbejder i hjemlandet, så fuldtidsmor, så migrantarbejder igen, men denne gang i udlandet, hvor indtjeningen er større. Vi hører også om de overgreb, som nogle af kvinderne udsættes for og om deres erfaringer på andre dele af arbejdsmarkedet, der ofte befinder sig i en gråzone mellem et formelt og et uformelt forhold. Fx gennemlever én af kvinderne en voldtægt begået af en mand, som har ansat hende som hushjælp. Bogens undertitel refererer til, at kvinderne véd, at kærlighed først og fremmest er noget man kan leve af – bortset fra den kærlighed som de nærer til deres børn. Den kynisme, kunne man sige, er tydeligvis et svar på den mere grundlæggende kynisme, som gennemsyrrer deres livsomstændigheder, fx når forældre har en udtalt forventning om, at man skaber indtjening til familien gennem sexarbejde.

Bogen er forskningsformidling, og dermed er der grænser for, hvor langt læseren bliver taget med ind i Plambechs forskningsmæssige 'maskinrum' eller hvor meget læseren får præsenteret af hendes værktøjskasse. Desværre, har jeg lyst til at tilføje, for det er ikke mindst det forhold, der opstår mellem antropologen og de fire kvinder, som står centralt som et metodisk greb. Det er nu engang ikke bogens ærinde, kunne man indvende. Og dog. Indledningsvist påpeger Plambech, at hendes håndskrevne notesbøger spiller en nøglerolle i hendes praksis som feltarbejder, og en bunke af dem er afbildet på én af de første sider. De er selvfølgelig centrale, fordi de udgør en vigtig del af hendes dokumentation, ved siden af forskellige fotos af både Plambech, hendes børn og de fire kvinder. Jeg kunne tænke mig at vide mere om, hvordan det er at være i sådan et 'professionelt venskab', der er asymmetrisk på flere måder, og hvor den

ene part sidder og tager noter en stor del af tiden. Bortset fra en indledende anerkendelse af antropologiens koloniale arv og forsikring om, at kvinderne selv har ønsket og medvirket til bogens skabelse, får man som læser ikke rigtig nogen indsigt i, hvordan det er at være i den form for venskab. Måske fordi Plambech ikke anerkender venskab som en del af arbejdet? Til gengæld fremgår det, at inddragelse af hendes eget 'livsrod' og livsbetingelser (og familiehistorie) i hendes forskning er en bevidst strategi. Med mellemrum gør Plambech således opmærksom på de store kontraster, der er imellem de livsbetingelser, som de fire kvinder har over for Plambechs egne. Det er måske at gøre en dyd ud af en nødvendighed, for de er iøjnefaldende. Således dør Becky under en fødsel på rejse mod Europa, hvor hun ikke har adgang til hverken jordemoder eller fødselsfaciliteter, mens Plambech selv føder på et hospital i New York, uden for alvor at komme i livsfare, da fødslen ikke forløber 100% som forventet.

Uanset forfatterens måske forståelige tilbageholdenhed med at gå i detaljer om alle de prøvelser og fias-koer, som sådan et feltarbejde uvægerligt også byder på, så fremgår det, at det kræver både stamina og mod. Måske først og fremmest kræver det dog stor personlig integritet at tilbyde sit professionelle venskab til kvinder, der mere end blot en gang imellem har brug for støtte, også økonomisk, og som nok forstår at værdsætte kontakten til en europæisk kvinde med forbindelser og ressourcer.

Læseren får indblik i forskellige ydelser og pengeforsendelser til kvinderne, som Plambech foretager, fx hjælp til at købe en flybillet. Udover at de holder dørene åbne for hende, indgår de ikke i hendes overvejelser om deres relation. Det professionelle venskab fremstiller Plambech som en naturlig og forholdsvis uproblematisk række af rejser, besøg og hængen ud sammen, og løbende kontakt gennem sociale medier m.m. Således lykkes det på næsten forunderlig vis for Plambech at leve op til forventninger hos kvinderne om forskellige former for støtte, sådan at det netop bekræfter venskabet, tilsyneladende uden at det korrumpere det. I hvert fald reflekterer Plambech ikke

over, hvad disse ydelser betyder for relationerne til kvinderne. Når Plambech ikke italesætter denne vellykkede balancegang, kunne man forledes til at tro, at den er udtryk for et talent, som Plambech bare har?

Jovist, fremgår det af Plambechs formidling, at der er farer forbundet med feltarbejdet, og jovist, fremgår det, at der også er savn forbundet med at rejse væk på feltarbejde igen og igen over længere perioder. Når den personlige fortælling om feltarbejdet og inddragelsen af egen familie i denne, fremstår som forholdsvis uproblematisk, bliver den stressreaktion hos hende selv, som hun beretter om midt i bogen, lidt overrumplende. Der var nemlig ikke meget i fortællingen forinden, der kunne lade læseren forstå, at feltarbejdet er stressende. Ved nærmere eftertanke, er denne stress reaktion nærmere logisk.

Velovervejet eller ikke, så må evnen til at vedligeholde det professionelle venskab være én af de faktorer, der betyder, at Plambech lykkes med at 'indsamle' materiale (som det hedder i antropologien), der gør hende i stand til at forske og publicere om dette emne, der ellers er omgærdet af stigmatisering, fordomme og forestillinger. Eller er det igen ikke helt så uproblematisk? Efter min mening kunne den måde, hvorpå kvinderne lever med fordomme rettet imod dem have fået mere opmærksomhed i bogen, og ikke bare blive antydnet i form af det ofte altoverskyggende behov for at tjene penge og thailandske kvinders modstand mod at blive kaldt 'sådan nogle' af andre thailændere.

Målet om at lade betingelser og begivenheder i forfatterens eget liv spille sammen med informanternes liv kommer ikke frem til læseren på en helt balanceret måde. I sagens natur er forfatteren trods alt tættere på sit eget liv og bedre i stand til at skildre de tildragelser, som livet byder hende på en mere indfølt måde. Det bliver især tydeligt i skildringen af sin egen mors sygdom og død, som ufrivilligt fremstår som nogle af de mest rørende sider i bogen. Der er ellers nok af ulykker, problemer og kriser, som rammer de fire kvinder – deportering, ufrivillig indespærring, voldtægt, m.m.

Endelig kunne man godt forvente, at *Global Sex*

placerede sit emne i et større tematisk perspektiv, også selvom bogen er tænkt som forskningsformidling. I bogens titel er der dog måske en skjult reference Barbara Ehrenreich og Arlie Russell Hochschilds antologi, *Global Woman: Nannies, Maids, and Sex Workers in the New Economy* (2003). Da denne bog udkom, var den skelsættende i forhold til at sætte kvinders globale migration og deres omsorgsarbejde på dagsordenen som et bidrag til verdensøkonomien.

Den blev dødsstødet til den opfattelse at kvinders migration blot følger mænds, og derfor ikke kræver særsilt opmærksomhed og forskning. Plambech lægger sig i kølvandet på dette paradigmeskift og har igennem de seneste to årtier vist, at kvinders migration, på trods af hårde betingelser, savn og risici, igangsættes af dem selv som et væsentligt bidrag til at forsørge og opretholde deres familier – på tværs af kloden.